

LANDEN VAN EUROPA

Italië

1 Vlag

2 Ligging op Europese kaart

Italië (officieel de Italiaanse Republiek) ligt in Zuid-Europa en behoort tot de Europese Unie. Noordelijk grenst het land aan Frankrijk, Zwitserland, Oostenrijk en Slovenië. De rest van het land wordt omringd door de Tyrreense Zee, de Middellandse Zee, de Ionische Zee en de Adriatische Zee. Ook de eilanden Sicilië, Elba en Sardinië behoren tot Italië.

3 Oppervlakte

De oppervlakte van Italië is ruim 301.000 vierkante kilometer (2% is water). Italië is ruim 7x groter dan Nederland.

4 Bevolking

Het aantal inwoners in Italië bedraagt ruim 58 miljoen. De bevolkingsdichtheid is 193 per vierkante kilometer.

5 Hoofdstad en enkele belangrijke steden

Hoofdstad van Italië is Rome. Daarin bevindt zich het onafhankelijke Vaticaanstad waarvan de paus het hoofd is. Een tweede onafhankelijke enclave binnen de Italiaanse grenzen is San Marino. Belangrijke steden zijn Milaan, Turijn, Genua, Venetië, Florence, Bologna, Verona, Napels, Ancona, Bari, Perugia, Cagliari, Catania, Messina en Palermo (hoofdstad van Sicilië).

6 Geschiedenis: globale perioden, belangrijkste personen

Voor de opkomst van de stadstaat Rome was Italië bevolkt met een groot aantal volken. Rome breidde zich uit ten koste van haar buurvölkeren, zo ontstond het Romeinse Rijk. In deze vorm beheerste Italië eeuwenlang het Middellandse Zee gebied. De Romeinen namen de theoretische kennis van de Grieken over en pasten deze praktisch toe. Hun aquaducten en de restanten van de wegen die zij in hun hele rijk aanlegden, zijn nog op veel plaatsen te vinden.

Na de ondergang van het West-Romeinse Rijk in 476 raakte Italië in verval. In Midden-Italië ontstond de Pauselijke Staat. In Noord-Italië kwamen de Franken onder Karel de Grote. In de 11e eeuw trok de handel langzaam weer aan. Vooral de handel overzee bloeide met handelssteden als Amalfi, Pisa, Genua en Venetië. De Renaissance brak hier aan, met grote kunstenaars als Michelangelo, Leonardo da Vinci en Rafael. Deze gouden eeuw eindigde in de 16e eeuw.

Aan het begin van de 16e eeuw verplaatste de handel zich van het Middellandse Zeegebied naar de Atlantische Oceaan: een gevolg van de ontdekkingsreizen en de nieuwe zeeroutes met de Nieuwe Wereld, India, China en Indonesië. Het directe gevolg was een afname van de macht van de Italiaanse staatjes. Italië kwam onder invloed van Spanje, Frankrijk en Oostenrijk. Het pauselijke gezag en de pauselijke invloed namen sterk af door de reformatie.

De Italiaanse vereniging was een langdurig proces, politiek gezien beginnend bij het Congres van Wenen en eindigend bij het eind van de Eerste Wereldoorlog, waar bij het Verdrag van Saint-Germain de laatste onafhankelijke steden in het Koninkrijk Italië werden opgenomen. De Italianen kregen Venetië in

handen door zich in 1866 met Pruisen te verbinden tegen Oostenrijk. De verhouding met de Pauselijke Staat bleef moeilijk tot het concordaat van 1929.

Italië kreeg een tweekamerstelsel met een door de koning benoemde Senaat en een gekozen Kamer. Het universeel stemrecht voor mannen werd op 25 mei 1912 ingevoerd met eerste verkiezingen op 26 oktober 1913. Vrouwenkiesrecht is pas in 1945 ingevoerd. Gedurende de eerste decennia werd het gezag van de regering ondermijnd door de twisten tussen de politieke partijen - de liberalen en de radicalen - en persoonlijke schandalen van politici.

In dit tijdperk verwierf Italië ook enkele koloniale bezittingen: Eritrea (1882-1890), Italiaans Somaliland (1899-1905) en na een oorlog tegen Turkije, die het land tevens de Dodekanesos opleverde, Libië.

Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog bleef Italië aanvankelijk neutraal. Nadat de geallieerde mogendheden bij het verdrag van Londen royale gebiedsuitbreiding hadden toegezegd, verklaarde Italië in mei 1915 de oorlog aan Oostenrijk en in augustus 1916 ook aan Duitsland. In militair opzicht was de oorlog geen succes, maar bij de vrede werd Italië beloond met Istrië en Triëste, Zadar (*Zara*) in Dalmatië en geheel Zuid-Tirol. De kwestie Zuid-Tirol bleef vervolgens de Italiaans-Oostenrijkse betrekkingen belasten.

Italië was van 1922 tot 1945 geen democratie. Op 31 oktober 1922 nam Benito Mussolini de macht over nadat deze enkele dagen eerder met een mars op Rome een staatsgreep wilde plegen. Het fascisme stelt de (onaantastbare) staat boven het individu, waarbij economie en de sociale maatschappij van bovenaf gereguleerd werd, gecombineerd met nationalisme, autoritair optreden inclusief geweld. In januari 1925 werd feitelijk de dictatuur ingesteld. De Koning van Italië schaart zich achter de dictatuur door Mussolini zijn gang te laten gaan en hem te benoemen tot premier in 1922. Eind 1925 wijzigde Mussolini zijn titel van minister-president in hoofd van de regering, eerste minister en secretaris van de staat. Op 4 februari 1926 werden gemeenteraden afgeschaft en vervangen door een lokale leider ('podesta'). Op 5 november 1926 werden alle politieke partijen verboden en werd de censuur ingevoerd. Vrije pers werd verboden. Veel bedrijven en instellingen werden genationaliseerd, in alle sectoren. Benito Mussolini en Adolf Hitler zagen elkaar in de jaren '30 als bondgenoten, resulterend in een pact dat op 9 mei 1939 werd gesloten. De Tweede Wereldoorlog was begonnen, al had Italië er al ruim 15 jaar aan dictatuur opzitten.

In september 1938 kwam Mussolini met de rassenwetten, waarin in navolging van nazi-Duitsland de Ariër en non-Ariër werd geïntroduceerd en Italianen als puur 'ras' werd geïntroduceerd. Joden werden expliciet gediscrimineerd als niet-ariër. De wetten werden van kracht vanaf 17 november 1938, waarbij joden voortaan de toegang tot scholen (zowel als leraar als leerling) en vanaf juni 1939 ook tot essentiële beroepen (medici, apothekers, advocaten, ondernemers, boekhouders, architecten, chemici, landbouwers, industriëlen e.d.) werd ontzegd. Alleen in eigen joodse kring was onderwijs en handel nog mogelijk. In Italië heeft gedurende de periode 1938-1945 20 % van de joden, oftewel 8000 van de 40.000 de oorlog niet overleefd. Het fascisme discrimineerde ook homo's en lesbiennes op brute wijze.

Op 10 juni 1940 verklaarde het de oorlog aan Frankrijk en Engeland. De Italiaanse strijd te land was een mislukking, Duitsland moest Italië zowel in Griekenland als in Noord-Afrika te hulp komen. Ook de Afrika-oorlog tussen Italië/Duitsland en Engeland verliep in eerste instantie dramatisch voor de Italiaanse troepen. Pas toen twee Duitse divisies te hulp schoten wisten de Italianen gebiedsuitbreiding in Egypte te verwezenlijken.

Na het vastlopen van de Duitse invasie in de Sovjet-Unie en de Amerikaanse deelname aan de oorlog keerde het tij. In mei 1943 werden de Italianen en de Duitsers uit Noord-Afrika verdreven. In juli 1943 volgde de landing van de Amerikanen op Sicilië. Koning Victor Emmanuel III reageerde door Mussolini te laten arresteren. Hij benoemde maarschalk Badoglio als premier. Op 8 september 1943 komt er een overeenkomst tussen de geallieerden en het koninkrijk Italië tot overgave. Er ontstaat echter een burgeroorlog waarbij in feite nazi-Duitsland tegen de geallieerden vechten met Italianen die verdeeld zijn.

De Duitsers bezetten snel grote delen van Italië. Zij bevrijdden Mussolini die de Italiaanse Sociale Republiek oprichtte. Dit was een vazalstaat die onder directe leiding van nazi-Duitsland viel waarbij Mussolini nauwelijks eigen bevoegdheden had.

Terwijl de geallieerden moeizaam door Italië naar het noorden oprukten (Rome, juni 1944, Milaan, april 1945), verklaarde de Italiaanse monarchistische regering Duitsland de oorlog. 28 april 1945 is Mussolini samen met andere fascisten opgepakt en opgehangen in Milaan.

7 Staatsvorm

Italië is een republiek.

Na de ineenstorting van het fascistische regime, werd de monarchie ter discussie gesteld, met name vanwege de opstelling van het koningshuis ten tijde van het fascistische bewind. In een referendum, gehouden op 2 juni 1946, koos een ruime meerderheid van de bevolking voor een staatsvorm als democratische republiek. De democratische republikeinse grondwet trad op 1 januari 1948 in werking. Ook is de fascistische partij (PNF) verboden en is bepaald dat de republieksvorm van de staat niet gewijzigd kan worden. De Italiaanse republiek kent een president, welke voornamelijk een ceremoniële functie vervult. De Italiaanse overheid is gebaseerd op de grondwet van 1948. Het tweekamerparlement bestaat uit de Kamer van Afgevaardigden (630 leden) en de Senaat, die uit 315 leden samengesteld is. Beide kamers worden om de vijf jaar verkozen. Beide kamers hebben gelijke bevoegdheden. De Raad van Ministers, die door de premier wordt geleid moet het vertrouwen van het parlement hebben. Het staatshoofd is de president, die in een gezamenlijke zitting door het parlement wordt gekozen. De president heeft gelimiteerde bevoegdheden. Vanaf de jaren '90 wordt de Italiaanse politiek beheerst door enerzijds een rechts blok, met Forza Italia (de partij van Silvio Berlusconi), de separatistische en xenofobe Lega Nord van Umberto Bossi en de post-fascistische Alleanza Nazionale. Daartegenover staat een centrum-links blok (Ulivo), momenteel onder leiding van voormalig Europees commissievoorzitter Romano Prodi. Huidig president is Giorgio Napolitano.

Het volkslied is Fratelli d'Italia.

Nationale feestdag: 2 juni, dag van de republiek.

8 Regio's en departementen

Het land is verdeeld in 20 regio's, die in een totaal van 107 provincies worden onderverdeeld. Deze 20 gebieden hebben ook parlementen en overheden. Vijf regio's hebben een autonome status: Sicilië - Sardinië - Valle d'Aosta - Trentino-Zuid-Tirol - Friuli-Venezia Giulia. De overige regio's zijn: Piëmont - Lombardije - Ligurië - Veneto - Emilia-Romagna - Toscane - Umbrië - Marche - Latium - Abruzzes - Molise - Campanië - Apulië - Basilicata - Calabrië.

9 Infrastructuur

Italië heeft een goed en uitgebreid spoorwegennet. In de steden zijn er trams, (trolley)bussen en metro's. Ook het wegennet is goed ontwikkeld, en met name in het noorden behoorlijk belast. Italië heeft diverse luchthavens zoals in Milaan, Bologna, Pisa, Florence, Rome en Napels.

10 Klimaat

Het grootste deel van Italië heeft een mediterraan klimaat met warme zomers en zachte winters. In het noorden is het kouder dan in het zuiden. Het klimaat is daar enigszins vergelijkbaar met dat in België en Nederland, maar met koudere winters en warmere zomers. In de Alpen en de Apennijnen heerst een pool/hoogeteeklimaat en valt er vaak sneeuw. Op Sicilië is het nog warmer en valt er minder neerslag.

Veel winden in Italië hebben een naam, zoals de Tramontana, wat 'over de bergen' betekent. Deze straffe, koude noorderwind is vooral voelbaar in de winter. Het is een droge wind, doordat al veel

neerslag in het noorden is gevallen. De uit Griekenland afkomstige, 'Greco' genaamde, wind lijkt erg op de Tramontana, maar brengt meer wolken en dus meer neerslag mee.

11 Rivieren en meren

Noordelijk Italië, dat grotendeels uit een enorme vlakte bestaat die door de Alpen in het noorden wordt omvat en door de Po-rivier en zijn zijrivieren wordt afgevoerd, bestaat uit de gebieden van Ligurië, Piëmont, Valle d'Aosta, Lombardije, Veneto, en een deel van Emilia-Romagna (dat zich in Centraal-Italië uitbreidt). In het noorden liggen ook de grote meren: het Lago Maggiore, het Comomeer (Lago di Como), het Lago d'Iseo en het Gardameer (Lago di Garda). In het midden van Italië ligt nog een aantal meren, waarvan het Bolsenameer het grootste is. Belangrijke rivieren zijn de Tiber, de Arno en de Po. De Po is veruit de belangrijkste: de meeste Alpenrivieren (wel: Ticino, Oglio, Noce, enz. - maar niet de Adige) monden hierin uit en het is de slagader van de laagvlakte van de Po, Italië's grootste agrarische gebied en graanschuur. Het Italiaanse schiereiland bestaat uit Centraal-Italië (Marche, Toscane, Umbrië en Latium) en zuidelijk Italië (Campanië, Basilicata, Abruzzo, Molise, Calabrië en Apulië).

12 Gebergten

Het land is rijk aan natuurschoonheid. Ongeveer 75% van Italië is bergachtig of heuvelachtig en ruwweg 20% van het land is bebost. Er zijn smalle stroken van laagland langs de Adriatische kust en de delen van de Tyrreenische kust. In het noorden van het land liggen de Alpen en de Dolomieten en verder strekken de Apennijnen zich uit van Genua (Genova) in het noorden tot voorbij Napels (Napoli) in het zuiden, de glooiende heuvels van Umbrië en Toscane. Gran Paradiso (4061 m), de hoogste berg die geheel binnen Italië ligt, ligt in Valle d'Aosta. De baai van Napels, die door de Vesuvius wordt overheerst, is één van de beroemdste baaien van de wereld. Naast de beroemde vulkaan de Vesuvius, die in 79 voor Christus verwoestend uitbarstte, heeft Italië nog een aantal actieve vulkanen: de Etna op Sicilië, Stromboli, Vulcano en andere.

13 Nationale en regionale parken

Italië kent een groot aantal nationale (natuur)parken: Abruzzo, Lazio e Molise, Alta Murgia, Appennino Tosco-Emiliano, Arcipelago di La Maddalena, Arcipelago Toscano, Asinara, Aspromonte, Sila (Calabria), Circeo, Cilento e Vallo di Diano, Dolomiti Bellunesi, Cinque Terre, Foreste Casentinesi, Monte Falterona, Campagna, Gargano, Gennargentu, Gran Paradiso, Gran Sasso e Monti della Laga, Majella, Monti Sibillini, Pollino, Stelvio, Val Grande, Vesuvio, Val d'Agri e Lagonegrese .

14 Industrie en economie

In vergelijking met andere Europese landen begon Italië pas laat te industrialiseren; tot de WO II was Italië grotendeels een landbouwwild, de transformatie van agrarisch naar moderne industriële natie vond plaats tussen 1950 en 1980; eind jaren '80 herstelde de Italiaanse economie zich weer geleidelijk. Kleine en middelgrote ondernemingen vormen de 'motor' van de Italiaanse economie. Veelal gaat het om familiebedrijven, die met name in de jaren '80 zijn opgericht

De industrie is geconcentreerd in het noorden, in het bijzonder in de "gouden driehoek" van Milaan-Turijn-Genua. De economie van Italië heeft zich geleidelijk omgevormd, van voedsel en textiel naar techniek, staal en chemische producten. Belangrijkste producten zijn ijzer, staal, en andere metaalproducten; geraffineerde aardolie; chemische producten; elektro en niet-elektrische machines; motorvoertuigen; textiel en kleding; afgedrukte materialen; en plastic. Er is een kleine visindustrie, waarbij de Adriatische zee een belangrijke rol vervult. Men vangt onder andere ansjovis, sardijnen, tonijn, inktvis en schaaldieren.

Italië heeft een grote buitenlandse handel. De belangrijkste exportproducten zijn: textiel, kleding, metalen, machines, motorvoertuigen en chemische producten; de belangrijkste invoerproducten zijn machines, vervoerapparatuur, chemische producten, voedsel, voedingsmiddelen en mineralen (vooral aardolie). Het toerisme is eveneens een belangrijke bron van inkomsten. De belangrijkste

handelspartners zijn Duitsland, Frankrijk, de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. De Italiaanse economie staat bekend om het grote welvaarts- en ontwikkelingsverschil tussen het noorden en het zuiden. Van deze twee gebieden is het noorden het meest welvarend: het heeft de beste landbouwgrond, de belangrijkste haven (Genua) en de grootste industriële centra. Noord-Italië heeft ook een bloeiende toeristenhandel op de Italiaanse Riviera, in de Alpen (waaronder de Dolomieten) en langs de kusten van zijn mooie meren (Lago Maggiore, Comomeer, en Gardameer). Het land heeft te kampen met de invloed van de maffia. In Italië gaat het met name over de Siciliaanse maffia (Cosa Nostra), de Napolitaanse (de Camorra), de 'Ndrangheta (actief in Calabrië) en de Sacra Corona Unita (actief in Apulië). De aanwezigheid van deze organisaties, vooral in het zuiden, kan in verband worden gebracht met de economische problemen in Zuid-Italië ten opzichte van het noorden. Sinds de jaren '50 probeert de Italiaanse overheid door middel van een ontwikkelingsfonds voor het Zuiden (Cassa per il Mezzogiorno) de welvaarts kloof met het noorden te dichten. In het begin deed men dat door de agrarische sector te moderniseren en de Italiaanse infrastructuur te verbeteren. De groei van de Italiaanse economie na de Tweede Wereldoorlog heeft vooral in het noorden van het land plaatsgevonden.

15 Wijnbouw

Italië is een van de belangrijkste wijnproducerende en -exporterende landen van de wereld. Met een productie van ongeveer 53 miljoen hectoliter wijn per jaar is Italië één van de allergrootste wijnproducerende landen ter wereld. Ongeveer 18% van alle wijn die wereldwijd geproduceerd wordt is afkomstig uit Italië en 30% van alle Europese wijnen komt uit dit land. Doordat het land verschillende klimaten kent, koeler en continentaler in het noorden, en warmer in het zuiden, zijn er grote verschillen tussen de wijnbouw van diverse regio's.

16 Landbouw

Tot de WO II was Italië grotendeels een landbouwland. De belangrijkste landbouwproducten zijn vruchten, suikerbieten, graan, tomaten, aardappels, sojabonen, olijven en olijfolie, en vee (vooral rundvee, varkens, schapen, en geiten).

17 Bosbouw

18 Godsdienst

90% van de Italianen is katholiek. 10% van de Italianen hangen protestantisme, jodendom en islam aan. Patroonheiligen van Italië: Bernardinus van Siena, Catharina van Siena en Franciscus van Assisi.

19 Onderwijs

Italië heeft een uitgebreid onderwijssysteem en evenals de meeste andere Europese landen een laag percentage analfabeten. Er zijn openbare en particuliere scholen; van de middelbare scholen is 95% openbaar ('statale'). De meeste particuliere scholen zijn in handen van godsdienstige organisaties. Het onderwijs is gratis. De leerplicht is sinds enkele jaren, net als in de rest van Europa, tot 16 jaar (was 14 jaar).

Het onderwijs in Italië wordt heel centraal door de overheid geregeld. Scholen kunnen nauwelijks beschikken over eigen financiële middelen en ook bijna geen eigen beleid voeren, al komt daar de laatste jaren langzamerhand wat verandering in.

Voor meer info zie www.belpaese.nl

20 Cultuur

De Italiaanse film (vooral in de jaren zestig opgekomen) is wereldwijd bekend: o.a. Fellini (La Dolce Vita, 1960), filmsterren als Marcello Mastroianni, Sofia Loren en Guilietta Masina.

Italië heeft een groot aantal musea, verspreid over een even groot aantal steden. De belangrijkste

musea zijn te vinden in Bologna, Bolzano, Genua, Florence, Lucca, Maranello, Milaan, Modena, Pisa, Ravenna, Rome, Venetië en Verona. In al deze musea is een grote rijkdom aan kunst (beeldende kunst en schilderijen) te vinden.

21 Eten en drinken

De Italiaanse keuken omvat de inheemse kookkunst van het Italiaanse schiereiland. Deze keuken is zeer gevarieerd en seizoensgebonden. Er wordt veel belang gehecht aan het gebruik van verse ingrediënten. Elk gebied heeft zijn eigen specialiteiten. De Italiaanse keuken is in vele landen bekend, en wordt weids geïmiteerd. Italië is zeer bekend om zijn pasta's, ijs en pizza, ook staat Italië zeer bekend om zijn goede tomaten (pomodoro) en olijven. Tevens wordt er veel koffie en wijn gedronken. Elke streek heeft zijn bijzondere culinaire specialiteiten en wijnen waarvan die van Toscane het bekendst zijn.

22 Taal

De officiële landstaal is Italiaans (waaronder verschillende dialecten). Het Italiaans komt van het Latijn (taal van de Romeinen).

23 Geldeenheid

Oude Italiaanse munt was de lire. Momenteel is de euro de Italiaanse munteenheid.

24 Media

De belangrijkste Italiaanse kranten zijn: *La Repubblica*, *Il Corriere della Sera* en *La Stampa*. De belangrijkste linkse kranten zijn *L'Unità* en *Il manifesto*. *Il Giornale* behoort tot de rechts gekleurde kranten, evenals *Libero* en *Il Foglio*. Er zijn veel grote regionale dagbladen; het meest gezaghebbende blad in Rome is *Il Tempo* naast *Il Messaggero*. *Il Sole 24 Ore* is de belangrijkste Italiaanse zakenkrant. Er zijn zeven grote nationale televisiekanalen waarvan er drie in handen zijn van de staat, de RAI, drie in handen van Silvio Berlusconi, mediamagnaat en politicus, en er is een zender, La7, die in handen is van Telecom Italia Media.

Er zijn drie nationale publieke radiozenders: Rai Radio 1 (informatie en reportages), Rai Radio 2 (jongeren en jonge volwassenen), Rai Radio 3 (multicultureel). Verder zijn er diverse landelijke commerciële radiozenders. zijn onder te verdelen in verschillende categorieën (klassieke muziek, entertainment, komische programma's, nieuws en politiek, culturele en religieuze programma's zoals Radio Maria en Radio Vaticana).

25 Belangrijkste monumenten en topics

Italië heeft op allerlei terreinen veel te bieden aan kunst, cultuur, stedenschoon en natuur. Top tien van Italiaanse bezienswaardigheden (een keuze, er is nog veel anders mogelijk):

- Carnaval van Venetië
- Vaticaan (Sint Pieter, Sixtijnse kapel)
- Assisi
- Pisa (scheve toren)
- Eolische eilanden
- Pompeii
- De Palio, Siena
- Colosseum, Rome
- Scala Santa (heilige trap), Rome
- Galleria degli Uffizi, Florence